

Koll på kostymerna

– Jag jobbar i en fyndgrotta! Amanda Martinez ögon blixtrar till. Hon har, tillsammans med ett tajt gäng på Independent Kostym, lyckats med konststycket att föra kostymlagret framåt i tiden.

Med stylade fotografier och bildsatta årskalendrar lyfter de fram förrådets oanade möjligheter.

Foto: Talle Savage. Stylist: Amanda Martinez

AMANDA MARTINEZ SICKSACKAR SIG FRAM i 50-talsgången på Independents kostymförråd ute i Frihamnen. Hon passerar en mängd fina boleros, rör sig snabbt vidare till 20-talsgången och skylten ”bara för foto och filminspelningar”.

– Här har vi några väldigt fina kläder. De är väl bevarade och inte så sköra originalkläder. Här finns det också sådant som sytts upp i efterhand efter äldre modeller. Dessa får bara användas vid filminspelningar, säger hon medan hon vant letar fram en stilig 20-talsklänning i rak modell med sirliga strassbroderier.

I Magasin 5 finns Independent Kostym, grundat 2007 efter att Svenska filminstitutet under Cissi Elwins ledning utvecklade olika enheter. Det är en oräknelig samling kläder – tusentals och åter tusentals – från alla tänkbara håll: Operan, privatteatrar, Gamla filmstadens kostymförråd som blev del av Riksteatern och till slut hamnade i Filmhus- ateljéerna på SFI.

Amanda Martinez, 39 år, är den som idag arbetat längst i förrådet. Hon kom hit under SFIs tid och har förstås utforskat varje skrymsle och vrå i den 1600 kvadratmeter stora lokalen.

– Trots det går jag fortfarande runt här och förvånas över saker. Det är fantastiskt, jag hittar ständigt nya ting, det tar aldrig slut. Jag jobbar i en fyndgrotta!

Amandas ögon blixtrar till när hon säger det och betonar att hon ser sig privilegierad som dagligen får vistas i den här miljön.

– Jag är dotter till en kvinna som samlade second hand-kläder och som hade en butik. När jag var liten tyckte jag förstås det var tråkigt. Men i tonåren ändrades det. Jag blev fascinerad av udda och äldre kläder, och älskade att vara i mammas butik, säger Amanda.

När Independent Kostym tog över SFIs förråd breddades verksamheten med den klart uttalade ambitionen att samla så mycket

Micke Lundström

Roger Jansson, före detta medarbetare på förrådet och Amandas mentor.

Micke Lundström

Idag är Amanda Martinez ansvarig för den historiska avdelningen.

Micke Lundström

som möjligt på ett och samma ställe – allt för att underlätta arbetet med filmproduktioner. Idag finns det inte bara en syateljé i förrådslokalerna – här finns fem separata uthyrningsrum för frilansande kostymörer, en fotostudio, ett tvätteri där det dessutom går att både färga och patinera plagg.

– Det har varit otroligt kul att få vara med och genomföra den här förändringen. Vi vill ju erbjuda filmbranschen så mycket som möjligt. Det finns enorma fördelar för alla om arbetet med en produktion förenklas, säger Amanda.

KOSTYMFÖRRÅDET ÄR JU uppbyggt av och för filmindustrin – film, teater och reklam är grunden för verksamheten, men Independent Kostym hyr även ut kläder till privatpersoner och till event.

– Vi har ett stort kunskapsarkiv. En hel vägg full med böcker,

kostymhistoria, gamla Vogue och Hemmets journal, levande lärare och så förstås en massa fina kostymer som vi kan studera.

DET ÄR ETT TAJT GÄNG som jobbar ihop på förrådet: tre kostymörer med passion för sitt yrke. Förutom Amanda Martinez som idag även är ställföreträdande chef på förrådet, finns Lotta Sjöström (vice vd), Ann-Sofie Berggren, Angelica Tibblin Chen och kostymassistenten Dorothy Christensen i lokalerna på daglig basis.

Just idag är Roger Jansson på besök i lokalerna, han har tidigare jobbat i kostymförrådet, men är nu pensionerad. Amanda kallar honom, liksom en annan före detta kollega Sven Lundén för sina mentorer: ”De har lärt mig så mycket, särskilt om den historiska avdelningen på förrådet”, säger hon och ser milt på Roger som för tillfället vecklar upp en stor och vacker fjäderstjärtsplym.

OVANFÖR RULLAR FINT ARRANGERADE bilder av vintage-mode på en monitor, liksom roligt stylade bilder med kända kostymteaman ur filmer som ”Det sjunde inseglet” till ”Sagan om ringen” arrangerade av personalen på förrådet och fotograferade av Amandas syster Talle Savage. Bilderna ger en fräck och fräsch inramning av ett kostymlager som faktiskt söker sig framåt i tiden, och som inte bara bidrar sin tid och stannar höviskt vid sina historiska kläder. Kostymlagrets personal figurerar på alla bilder.

– Faktum är att vi är väldigt stolta över vår historiska avdelning. Det rymmer ett kulturhistoriskt arv. Vi har ett fint lager av 50–60-tals kostymer. Kostymförrådets historia är annars en brokig berättelse. På 20-talet hade varje ansegligt filmbolag sitt eget förråd, med bistrare tider slogs förråden ihop. Det blev helt enkelt opraktiskt för filmbolagen att ha egna förråd, säger Roger.

Independent Kostym arkiverar kontinuerligt en del kläder de

får in. De vill på sikt bygga upp ett brett arkiv av kostymer ur svenskproducerade filmer.

AMANDA SVARAR I TELEFON, smiter förbi avdelningen med cancan-kläder och cowboyhattar och passerar hårdrock och punk-stången.

–Hårdrock/punkavdelningen har jag byggt upp. Jag är ju själv en gammal hårdrockare. Idag har vi ett litet lager här. Jaana Fomin förlade dessutom tillverkningen av kläder till ”Mammas pojkar” här, vilket var otroligt kul, säger Amanda.

Största delen av arbetstiden på förrådet handlar förstås om klädvård. Kläder och skor ska tvättas och strykas, smörjas och lagas, och uthyrning kräver administration. Plagg ska hängas in och hängas ut, prickas av och dokumenteras. Efter en filminspelning befinner sig dessutom de utlånade kläderna i ”karantän” – de

Talée Savage

Talée Savage

Talée Savage

Ovan: bilder stylade av Amanda Martinez, vintagemode 30- och 40-tal, fotograferade av hennes syster. Till höger två bilder ur Independent Kostyms årskalender. Arrangerade av hela personalen.

får inte lånas ut före filmen haft premiär.

– Om möjligt försöker vi komma ut och jobba på produktioner då och då, jag hoppade till exempel in och hjälpte Cilla Rörby på "Gentlemen" när hon behövde extra assistans. Det är bra om vi som jobbar här har koll på förutsättningarna i branschen. Det underlättar ju för kostymörer som kommer hit. Vi vill ju vara bästa tänkbara bollplank åt dem som kommer hit, de ska kunna ringa mitt under brinnande inspelning och vi ska kunna assistera.

Det kanske finns producenter som tycker att kostymörer borde göra det här jobbet digitalt idag, fortsätter Karin.

– Det går aldrig att komma ifrån själva texturen, se och känna plagget. Vad ger det här? Färgen måste upplevas. Jag är så lycklig över att detta lager finns. Det finns ingen film i världen där du kan se upp allting. Du plockar av gammalt och slitet och bygger på med annat.

Produktionsrummen är otroligt värdefulla för Karin som kostymör. När hon gjorde "Eskil och Trinidad" behövde hon fotbollsutrustning från 60-talet. Det som är bra med lagret och alla dess modeller är att det går att bygga en prototyp av till exempel en sko, om så behövs. Rummen blir viktiga både som inspirationsplats och för att få utrymme att pröva kläder på skådespelarna.

– Kläder måste omhändertaras. De kan inte ligga i högar, det måste tvättas och hängas upp, för att inte förmultna. Producenter förstår inte alltid detta. De borde se mer till att det kostar och krävs kunskap för att ta hand om och bevara kläder. Vi möter ofta attityden "Det där kan du väl köpa på Myrorna". Men så är det ju inte. Här kan vi ju dessutom både färga och patinera. Med hjälp av skräddarborden och en inhyrd skräddare kan vi ju här dra igång vilken tidsepok som helst. Det är så bra.

Micke Lundström

KOSTYMDISIGNERN Karin Sundvall har hyrt in sig i ett av produktionsrummen för att förbereda inspelningen av Kay Pollaks nya film "Så ock på jorden". Om en vecka börjar inspelningen och Karin gör de sista kostymprovningarna här hos Independent Kostym.

– Jag hör till dem som kämpat för att det här lagret inte ska upplösas och spridas för vinden. Vi var några kostymörer som manade våra producenter att satsa pengar för att lagret skulle kunna finnas kvar. Åse Kleveland förstod vikten av det och avsatte pengar ur institutets budget för att det här skulle finnas kvar.

Men annars har lagret under SFIs tid ständigt stått under hot om att försvinna, i ren besparingsiver.

MAGDALENA BOMAN

Talée Savage